

Samlokalisering i stadsplaneringen

En vägledning

Innehåll

Inledning.....	2
Varför är det viktigt att ta hänsyn till samlokalisering i stadsplaneringen? .	2
Vad finns det för lagar och riktvärden som bör beaktas i stadsplaneringen?.....	3
Vilket är stadens förhållningssätt till samlokalisering?	5
Vilka störningsaspekter behöver beaktas och utredas under planprocessen?.....	5
Hur kan samlokalisering beaktas i planeringen för att minimera risk för störningar?	8
Användbara underlag	12

Inledning

Detta dokument är en del av miljöförvaltningens vägledning för miljö- och hälsofrågor i stadsplaneringen. Vägledningen syftar till att vara ett stöd för stadsplanerare vid detaljplaneprocesser. Vägledningen ska bidra till en hållbar stadsplanering, genom att synliggöra hur miljö- och hälsoaspekter kan beaktas tidigt i planprocessen och därmed hur nödvändiga justeringar i slutskedet kan undvikas. Följande dokument beskriver olägenheter för människan som riskerar att uppkomma vid lokalisering av bostäder i närheten av verksamheter eller omvänt, vilket kallas **samlokalisering**.

Dokumentet börjar med att beskriva vikten av att samlokalisering beaktas i detaljplaneringen. Därefter redovisas lagar och riktvärden som utgör grundförutsättningarna för samlokaliseringsfrågor. Vidare beskrivs stadens förhållningssätt och mål kopplat till samlokalisering. Slutligen presenteras förslag på hur samlokalisering kan beaktas i stadsplaneringen för att minimera risk för störningar och olägenheter samt förslag på aspekter relaterat till samlokalisering som behöver utredas under planprocessen.

Varför är det viktigt att ta hänsyn till samlokalisering i stadsplaneringen?

Enligt översiktsplanen för Stockholms stad ska staden eftersträva en blandad bebyggelse där såväl arbetsplatser som bostäder och service ska finnas i ett och samma område. Vid lokalisering av bostäder i närheten av verksamheter eller omvänt riskerar **störningar** att uppstå i sådan utsträckning att det anses vara en olägenhet för människors hälsa. En olägenhet anges i 9 kap. 3 § miljöbalken som *"en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka människors hälsa eller välbefinnande negativt och som inte är ringa eller helt tillfällig"*. Om hänsyn till lokaliseringsaspekter tas redan i planeringsskedet, innan bostäder eller lokaler byggs, minskar risken för miljö- och hälsoproblem samt att kostnader för åtgärder i framtiden kan undvikas.

Vilken *typ* av störning som riskerar att uppstå beror på typ och omfattning av verksamhet. Generellt rör det sig om störningar i form av **buller**, **lukt** eller **ljus**. I samband med djurhållning behöver dessutom risk för spridning av **allergener** beaktas. För industri- och verksamhetsbuller finns riktvärden och Stockholms stad har en strategi för hur buller från industri och annan verksamhet ska beaktas. Lukt- och ljusstörningar är inte lika vanligt förekommande. För dessa saknas nationella riktvärden.

Vad finns det för lagar och riktvärden som bör beaktas i stadsplaneringen?

Lokaliseringsprincipen

Enligt 2 kap. 6 § MB ska platsen för verksamheten eller åtgärden vara lämplig med hänsyn till att ändamålet ska uppnås med minsta intrång och olägenhet för såväl människors hälsa som miljön. Enligt 2 kap. 4 § PBL får mark tas i anspråk endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet. Val av plats har stor betydelse för vilka miljöeffekter och störningar som uppkommer i samband med en verksamhet. Vid intresseavvägningen ska kommunen se till att hälso- och säkerhetsaspekter beaktas och att inget intresse gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt (2 kap. 1 § PBL).

Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen

I PBL finns krav på att förebygga att det uppstår problem med buller som kan påverka människors hälsa vid utformningen och placeringen av bostäder (2 kap. 6a § PBL). Det ställs också krav på redovisning av bullervärden vid planläggning (4 kap. 33a § PBL) och prövning av bygglov (9 kap. 40 § PBL). Beräknade värden för omgivningsbuller ska redovisas för fasad och vid uteplats.

Den myndighet som kontrollerar buller från omgivningen vid bostäder enligt miljöbalken ska i de flesta fallen inte ställa längre gående krav, om beräknade bullervärden har angetts i en planbeskrivning till en detaljplan eller i ett bygglov och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden (26 kap. 9a § MB).

Boverkets vägledning om industri- och verksamhetsbuller

Till skillnad från trafikbuller, saknas det författningsreglerade riktvärden som avser buller från industri- och andra verksamheter. Boverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller ([Rapport 2020:8](#)) är en utgångspunkt vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder. Boverkets vägledning för industri- och verksamhetsbuller är även tillämplig på skolor, förskolor och vårdlokaler. Vägledningen är inte framtagen för buller från idrottsplatser men har tidigare fungerat som stöd i planeringssituationer om sådant buller förekommer. Boverket och Naturvårdsverket har under år 2020 tagit fram vägledningar för hantering av buller från idrottsplatser. Mer information om respektive dokument finns sammanställt i miljöförvaltningens vägledning om *Buller i stadsplaneringen*.

Det är inte alltid självklart vad som klassas som industri- och verksamhetsbuller eller när bullret bör bedömas som trafikbuller. Exempelvis bör buller från trafik inom ett verksamhetsområde som huvudprincip bedömas som industribuller. I vissa fall kan det dock vara rimligt att istället använda bedömningsgrunden för trafikbuller. I vägledningen finns listat vilka typer av verksamheter och bullerkällor som avses samt bullerkällor som *inte* klassas som industri- och verksamhetsbuller.

Boverket har även tagit fram allmänna råd ([2020:2](#)) för omgivningsbuller utomhus från industri och verksamhet. Avsikten är att ge stöd vid planläggning och byggande av bostäder i områden som är utsatta för sådant buller. Riktvärden finns sammanställt i miljöförvaltningens vägledning om *Buller i stadsplaneringen*.

Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller

Naturvårdsverket har på motsvarande sätt som Boverket tagit fram en vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller ([Rapport 6538](#)) som avser buller från verksamheter till *befintliga* bostäder. Den är avsedd att utgöra stöd för tillsyns- och prövningsmyndigheter. Vägledningen innehåller riktvärden för olägenhetsbedömning vid bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler.

Miljöfarliga och störande verksamheter

Med miljöfarlig verksamhet menas användning av fast egendom eller anläggningar som kan innebära utsläpp till mark, luft eller vatten eller annan olägenhet för människors hälsa eller miljön (9 kap. 1 § MB). Den som bedriver miljöfarlig verksamhet ska följa miljöbalken.

För att starta och driva vissa miljöfarliga verksamheter krävs tillstånd eller anmälan. I vilken omfattning störningar får förekomma bedöms genom avvägningar mellan vilket behov det finns att begränsa störningen (miljömässigt motiverat) och vad som är tekniskt och ekonomiskt möjligt och rimligt att genomföra. Om verksamhet kan tillåtas på platsen förenas tillståndet med villkor såsom ett begränsningsvärde eller krav på åtgärd, exempelvis uppförande av bullerplank. Att tillstånd meddelas för en verksamhet innebär att verksamhetsutövaren har rätt att bedriva verksamheten inom angivet verksamhetsområde, i angiven omfattning och inom ramen för de villkor som tillståndet förenats med.

Efter att en verksamhet fått tillstånd enligt miljöbalken eller tidigare miljöskyddslag kan tillsynsmyndigheten inte vid ett senare tillfälle

förelägga om skärpta villkor. Detta gäller även om det skulle vara motiverat på grund av förändringar av den fysiska miljön i anläggningens omgivning (26 kap. 9 § MB).

Vilket är stadens förhållningssätt till samlokalisering?

Enligt stadens översiktsplan ska Stockholm vara en tät och sammanhållen stad där bebyggelse och grönstruktur samspelar och ger förutsättningar för att skapa goda livsmiljöer. Staden eftersträvar en blandad bebyggelse där både bostäder, arbetsplatser och service finns inom samma område. Samtidigt poängteras att stadsmiljöer måste utvecklas så att det inte uppstår olägenheter för människors hälsa, särskilt med hänsyn till buller. I bullerutsatta miljöer är det viktigt att placera och utforma byggnader så att alla lägenheter får en bullerskyddad sida och uteplats. Skyddsåtgärder ska i första hand inriktas på källan och i andra hand på bullerreducerande åtgärder vid bostad. Barns utomhusmiljö ska särskilt beaktas med hänsyn till buller.

Stadens förhållningssätt till industri- och verksamhetsbuller

Stadens förhållningssätt till störningar i form av industri- och verksamhetsbuller finns mer utförligt beskrivet i *Vägledning för hantering av omgivningsbuller vid bostadsbyggande i Stockholm* ([Stockholms stad, 2018](#)). Kortfattat handlar det om att för ett planområde som utsätts för en kombination av flera bullrande verksamheter bör den ekvivalenta nivån beräknas sammantaget på det sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna och risken för bullerstörning, vilket innebär att:

- **Buller från trafik och andra källor alltid ska beaktas samlat vid bedömning av bostädernas lämplighet.** Flera bullerkällor med olika karaktär riskerar att öka störningen för de boende. Det är inte acceptabelt att den sida som är skyddad från industribuller exponeras för trafikbuller över gällande riktvärden.

Vilka störningsaspekter behöver beaktas och utredas under planprocessen?

Nedan beskrivs de vanligaste typerna av störning och olägenheter som riskerar att uppstå vid samlokalisering. Potentiella störningar och källor behöver identifieras tidigt i planeringsprocessen liksom om särskilt känsliga grupper, exempelvis barn eller äldre, berörs.

Industri- och verksamhetsbuller

Buller har en stor påverkan på människors hälsa och livskvalitet. Omgivningsbuller kan orsaka omfattande störningar och hälsobesvär exempelvis sömnstörningar, försämrad talförståelse och inlärning samt fysiologiska stresseffekter. Barn, äldre personer och personer med hörselnedsättning är särskilt känsliga grupper.

Vid samlokalisering är risken för bullerstörningar stor. Vid bedömning av bostäders lämplighet med hänsyn till buller bör omgivningsbuller beaktas genom en samlad bedömning. Detta innebär att det för detaljplaner där det finns risk för bullerstörningar både i form av trafik- och industribuller, bör samtliga bullerkällor utredas i en samlad bullerutredning. Aspekter att beakta i en bullerutredning beskrivs i miljöförvaltningens vägledning om *Buller i stadsplaneringen*.

Lukt

Lukt är en subjektiv upplevelse och kan därför vara svår att mäta. Störningar i form av lukt riskerar att förekomma i närheten av exempelvis reningsverk, djurhållande verksamheter eller livsmedelsindustrier.

Återkommande luktstörningar under en längre tid är den typ av luktemission som orsakar mest besvär. Karaktär och intensitet har också stor betydelse för hur en luktstörning uppfattas.

Risk för störning i form av lukt kan ibland behöva utredas. Antal luktenheter vid bostad samt luktsensitivitet över tid bör framgå av utredningen. Det kan också vara lämpligt att komplettera utredningen med en luktpanel bestående av ett antal personer som får redogöra för sina respektive subjektiva luktupplevelser.

I Sverige saknas riktvärden för lukt. Vid misstänkt risk för störningar i form av lukt bör därför försiktighetsmått vidtas. Risker och störningar i form av lukt begränsas genom att tillämpa ett skyddsavstånd till källan. Möjligheten att begränsa spridning av lukt från källan bör också undersökas.

Ljus

Störningar i form av ljus kan förekomma men är generellt sätt mindre vanligt förekommande än andra former av störningar. Ljusstörningar kan uppstå exempelvis från strålkastare vid idrottsplatser. Strålkastarna har ofta kraftigt ljus vilket kan upplevas som störande om ljuset lyser in i bostäder. Även vid bussdepåer där bussar är i rörelse under kvälls- och nattetid kan ljusstörningar uppstå.

För störningar i form av ljus saknas riktvärden i Sverige. Om risk för ljusstörningar föreligger kan det vara lämpligt att utreda. En utredning bör även identifiera lämpliga ytor för avskärmande åtgärder.

Allergener och andra typer av störningar från djurhållande verksamheter

I samband med bebyggelse i anslutning till djurhållande verksamhet kan flera typer av störningar uppstå. Det kan röra sig om lukt från exempelvis gödsel, foder och ventilationsluft från stallar, ansamling avflugor, dammbildning, buller exempelvis från fläktar, maskiner och transporter samt ljusstörningar från strålkastare kring rid- eller travbanor.

Därutöver riskerar djur (främst pälsdjur) att framkalla allergiska reaktioner hos känsliga personer. Hästallergener anses särskilt starka och kan ge mycket svåra symtom hos personer som är överkänsliga. Forskning visar att drygt 30 % av Sveriges befolkning lider av någon form av allergi, 15-20 % beräknas ha någon form av pälsdjursallergi och ca 7-10 % av befolkningen bedöms vara allergiska mot häst (Boverket, 2011).

Generellt gäller att ju längre avståndet är mellan djurhållning och bebyggelse desto mindre är risken att omgivningen ska påverkas. Allergen inne i bostäder på längre avstånd än 50 meter har inte hittats såvida dessa inte beboddes av personer med hästkontakt. Antal djur och ras har betydelse för risken för olägenhet. Allergener i luftprover från olika hästraser tyder på att det finns skillnader. Spridning av lukt, damm och hästallergen påverkas också av vind och topografi. Forskning visar att den luftburna spridningen i utomhusluft är relativt begränsad och att den huvudsakliga allergenspridningen sker via människor. Vegetation har visat sig effektivt för att hindra allergener från att spridas. (Allergikutredning, SOU 89:76).

Man bör alltid göra utredningar och bedömningar med en kombination av åtgärder för att så långt som möjligt tillgodose både djurhållningens och närboendes behov. Lösningar såsom gödselcontainrar eller rening av ventilationsluft kan begränsa spridning av störande lukt och minska risken för olägenhet.

Bedömningsgrunder för samlokalisering av djurhållande verksamheter ([Boverket, 2011](#))

- Enligt de lokala hälsoskyddsföreskrifterna krävs särskilt tillstånd från miljö- och hälsoskyddsnämnden för att hålla häst, nöt, get, får, svin, fjäderfä, pälsdjur samt orm inom detaljplanelagt område. För fjäderfä och pälsdjur som hålls som sällskapsdjur krävs inget tillstånd.
- Vid planering av bostadsbebyggelse, skolor, förskolor eller liknande i närheten av djurhållning behöver störningar i form av lukt, flugor, buller, ljus och allergener beaktas. Lämpligt avstånd är beroende av omgivningens störningskänslighet, topografi, vindförhållanden m.m.
- För att minska störningarna till omgivningen från verksamhet med djurhållning bör bland annat följande uppmärksammas: lokalens läge och huskroppsutformning i området, ventilationsdonens placering och utformning, lokalens ljudisolering mot grannar samt gödselhanteringen.
- Möjlighet till dusch och klädomblyt i ridanläggningar bör finnas för att minimera risken för spridning av allergener till offentliga miljöer såsom skolor, bussar, butiker och dylikt.

Hur kan samlokalisering beaktas i planeringen för att minimera risk för störningar?

Den fysiska planeringen har möjlighet att förebygga risker för störningar och olägenheter i samband med samlokalisering. Dock är det viktigt att ha i åtanke att:

- **All verksamhet lämpar sig inte i kombination med störningskänslig bebyggelse.** Därför bör en **tidig bedömning** göras där möjligheten att kombinera verksamheten med bostäder eller annan bebyggelse undersöks. I den tidiga bedömningen behöver potentiella störningskällor identifieras liksom om särskilt känsliga grupper, exempelvis barn, berörs.
- **Bedöms verksamheten olämplig tillsammans med störningskänslig bebyggelse behöver möjligheten att omlokalisera verksamheten undersökas.** Exempelvis kan det vara svårt att hitta ersättningsplatser för kommunaltekniska och industriintensiva områden och det är därför viktigt att staden värnar om dessa områden i planeringen.

Det är möjligt att begränsa effekterna av olika störningar eller risker från omgivningen genom att:

- **Föreskriva skyddsanordningar**, till exempel vallar, plank eller obebyggda zoner.
- **Skyddsavstånd** kan i vissa fall behövas för att minimera risk för olägenhet. Vid en bedömning av lämpligt skyddsavstånd bör hänsyn tas till flera faktorer, exempelvis hur störande verksamheten är, anläggningens storlek och omfattning och lokala förutsättningar såsom topografi, klimat eller geologi. Skyddsavståndet bör också kombineras med andra åtgärder, såsom invallning eller diken.
- Det är även möjligt att införa skyddsåtgärder i form av **planbestämmelser** för att motverka störningar från omgivningen. Sådana egenskapsbestämmelser bör kombineras med administrativa bestämmelser om villkor för lov eller villkor för startbesked. För att förebygga störningar som beror på miljöfarlig verksamhet inom planområdet är det på motsvarande sätt möjligt att reglera störningsnivåerna från dessa. Exempel på planbestämmelser finns under rubriken *Planbestämmelser* längre ner i texten.

Vid planläggningen av ny störningskänslig bebyggelse, såsom bostäder, vårdboende, skolor eller förskolor, som är exponerad för buller över angivna ljudnivåer från befintlig industri eller andra verksamheter ska **i första hand möjligheten att dämpa bullret vid källan undersökas**. Ansvaret för detta vilar på exploitören/planmyndigheten, men behöver ske i dialog med verksamhetsutövaren. **Om det inte är möjligt att dämpa källbullret kan åtgärder göras vid den planerade bebyggelsen**, exempelvis genom skärmning och/eller en bulleranpassad utformning av bostadsbyggnaderna genom placering av ventilation eller andra tekniska installationer. En teknisk, ekonomisk och miljömässig värdering kan ligga till grund för vilka åtgärder som bör genomföras.

Gröna skyddsåtgärder

Med hjälp av träd, buskar och annan vegetation är det möjligt att minska risken för störningar. Exempelvis har vegetation visat sig effektivt för att hindra allergener från att spridas. Vegetation kan även fungera som ljusavskärmning samt för att skapa en bättre ljudmiljö. Stockholms stad har tagit fram en handbok om Gröna lösningar för en bättre ljudmiljö ([Stockholms stad, 2019](#)). I handboken finns en verktygslåda som beskriver hur bullerskyddsåtgärder, exempelvis bullerskärmar, kan utformas med hjälp av vegetation. **Gröna bulleråtgärder är multifunktionella**

på sådant sätt att de utöver bullerreducering, ger upphov till andra ekosystemtjänster såsom luftkvalitet och dagvattenhantering.

Planbestämmelser

I Stockholms stads vägledning för omgivningsbuller finns exempel på planbestämmelser som kan tillämpas för att begränsa bullerstörningar. Nedan följer några exempel på planbestämmelser ska meddelas med stöd av 4 kap. 12 § 2 p. PBL:

- *"Bullerskärm får/ska uppföras"*
Placering anges på plankartan. Lämplig höjd och utförande anges i planbeskrivningen.
- *"Bostäder ska utformas så att riktvärden för buller innehålls."*

För ljusavskärmning kan följande planbestämmelse användas med stöd av 4 kap. 12 § 2 p. PBL:

- *"Ljusavskärmning får/ska uppföras"*
Placering anges på plankartan. Lämplig höjd och utförande anges i planbeskrivningen.

Bestämmelser om utförande reglerar byggnadsteknik och bör endast tillämpas när det krävs för att bebyggelsen ska kunna komma till stånd. Ett visst tekniskt utförande av bebyggelsen kan behöva regleras med hänsyn till allmänna intressen eller med hänsyn till grannar. Bestämmelser som pekar ut en speciell teknik bör undvikas. Vad gäller omgivningsstörningar i form av lukt kan följande skrivelse användas:

- *"Friskluftsintag får inte placeras mot [namn på gatan]"*

Exempel verksamhetsområden och relaterade störningsaspekter

Nedan nämns ett par exempel på olika verksamhetsområden samt störningsaspekter relaterade till dessa att beakta och ta hänsyn till.

Bilvårdsanläggningar

Bilvårdsanläggningar omfattar förutom bensinstationer även bilverkstäder, plåt- och lackeringsverkstäder. Mindre bilverkstäder är relativt vanligt i eller i omedelbar anslutning till bostadsområden. Trafiken till och från dessa verksamheter kan orsaka störningar i form av buller, ljus, lukt samt höga halter av exempelvis kolväten och kväveoxider. Bullerstörningar kan även uppstå exempelvis från

tomgångskörning, kompressorer, plåtarbeten samt fläkt- och ventilationsanläggningar.

Bedömningsgrunder för samlokalisering av bilvårdsanläggningar (Länsstyrelsen i Stockholms län, 2010)

- I nyplaneringsfallet (ny bebyggelse eller ny bensinstation) bör alltid ambitionen vara att hålla ett avstånd på 100 m från en bensinstation till bostäder, daghem, ålderdomshem och sjukhus.
- Tät kontorsbebyggelse närmare än 25 m från en bensinstation bör undvikas.
- Sammanhållen bostadsbebyggelse och personintensiva verksamheter närmare än 50 m från en bensinstation bör undvikas.
- Avses bebyggelse eller verksamheter lokaliseras inom 100 m från bensinstation och om risk föreligger ska en riskanalys vara ett av underlagen vid planering.

Industriell verksamhet

Samlokalisering av industriell verksamhet och bostäder innebär såväl integrering av bostäder i industriområden som skapande av arbetsplatser i bostadsområden. En viktig utgångspunkt är att:

Inför antagande av planen behöver det klargöras och säkerställas vad som krävs för att platsen ska vara lämplig för bostäder utifrån risken för bullerstörningar från närliggande industri (2 kap. 6 a § PBL). Närliggande industrin kan hindras från att öka sin bullerpåverkan på ett oacceptabelt sätt i förhållande till den nivå som rådde och antogs som godtagbar i planprocessen, men som huvudregel kan inte längre gående krav ställas enligt 16 kap. 2 d § miljöbalken. Krävs ett särskilt byggnadssätt för att bostäderna ska bli lämpliga trots omgivningsbuller behöver detta därför säkerställas genom tydliga bestämmelser i planen och bygglovets för att senare kunna göras gällande mot byggherren.

Därav bör:

- **Vid planeringen av områden som innefattar industriell verksamhet bör en lämplighetsbedömning göras för varje enskilt fall.** Verksamheter som kan innebära störningar eller riskerar att skapa oro i omgivningen är särskilt svåra att integrera med bostäder.
- **Vid bedömning av lämpligt skyddsavstånd till bostäder i den aktuella planeringssituationen behöver hänsyn tas bland annat**

till topografin, geologi, störningar, olycksfallsrisker vid explosion, brand och andra utsläpp av tillfällig karaktär samt hälsorisker på längre sikt.

- **Skyddsavstånd vid planläggning bör bedömas långsiktigt** och allsidigt vilket innebär att man bör se på områdets möjligheter att fungera även när verksamheter förändras. De skyddsavstånd som ursprungligen ansetts lämpliga måste vara tillräckliga också när markanvändningen eller verksamheten ändrar karaktär.
- **Skyddsavståndet bör även beaktas för att garantera industrins utvecklingsmöjligheter** och inte bara skydda tillkommande bebyggelse i närheten av området. En viktig faktor för bedömning av skyddsavstånd är anläggningens storlek. Vissa branscher uppvisar stora variationer medan andra är mycket mer lika varandra i storlek. På grund av olika förutsättningar kan skyddsavståndet variera på olika sidor av den farliga eller störande verksamheten.

Användbara underlag

- Allergitutredningen, SOU 1989:76.
- Boverkets allmänna råd (2014:5) om planbestämmelser för detaljplan.
- Buller från idrottsplatser – en vägledning (2020), Rapport 2020:22, Boverket.
- Fordonstvättar, Branschfakta 2005. Naturvårdsverket.
- Omgivningsbuller från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär – en vägledning, rapport 2020:8, Boverket.
- Boverkets allmänna råd (2020:2) om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär, Boverket.
- Gröna lösningar för en bättre ljudmiljö (2019), Stockholms stad.
- Miljöfarlig verksamhet. Miljöförvaltningen har möjlighet att ta fram uppgifter om miljöfarliga verksamheter där tillsyn bedrivs (exempelvis var de finns och vilken verksamhet).
- Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transport med farligt gods samt bensinstationer, Rapport 2000:01. Länsstyrelsen i Stockholms län.
- Vägledning för hantering av omgivningsbuller vid bostadsbebyggande i Stockholm (2018), Stockholms stad.

- Vägledning för planering för och invid djurhållning (2011), rapport 2011:6, Boverket.
- Vägledning om buller från idrottsplatser (2020), Naturvårdsverket
- Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (2015), rapport 6538, Naturvårdsverket.
- Översiktsplan för Stockholm, 2018.

Bättre plats för arbete

Boverkets allmänna råd (1995:5) ”Bättre plats för arbete” publicerades år 1995 av Boverket i samarbete med flera andra myndigheter. Syftet med publikationen var att skapa stabila planeringsförutsättningar för miljöfarlig verksamhet med hänsyn till störningar och olägenheter för människors hälsa. Nya typer av verksamheter, ny teknik samt förändringar inom lagstiftningen har gjort att allt fler delar av publikationen nu bedömts som inaktuella. Boverket arbetar därför med att undersöka hur ”Bättre plats för arbete” kan ersättas. En uppdatering av publikationen är ännu inte under framtagande.